ئایا لەسەر کوردبوون، دوژمنایەتیی کورد ئەکرێت؟.. کامیار سابیر

چۆن تێزەکەی ئارێنت، فاشیزمی کوردیی بەرهەم ئەهێنێت؟

ئارێنت، تا تەمەنی ٣٥ ساڵیی کە لە فەرانسەوە ڕۆیشتووە بۆ ئەمەریکا، ١٨ ساڵی لە بێدەوڵەتییدا بەسەر بردووە، دۆکیومێنتێکی ڕەسمیی دەست نەکەوتووە کە سەفەری پێبکات تا بە قاچاغ دەریکردووە، ئەم هەست بە زەبوونییکردنە ئەوەندە کاریگەریی لەسەر بییرکردنەوە و روئییەی سیاسیی ئەو داناوە کە زایەنییانە بییر بکاتەوە، پێشئەوەی وەکو ئینسانێکی ئازادیخوازی جوولەکە بییر بکاتەوە، تەنانەت لەگەڵ ڕێکخراوی زایەنییی(عالیات هانوعار-Youth Aliyah) کاری کردووە.

لەو ماوەیەدا کە نازیزم و فاشیزمی ئەڵمانیی، دژی جوولەکە و دژە-سامییبوون antisemitism لە ترۆپکدا بوو، شێوازی بییرکردنەوەی هانا ئارێنت شکڵی گرتووە و وەکو زایەنیستێک لە دونیای ڕووانییوە. بە قەولی خۆی، سەرەتای منداڵیی گوێی بە جوولەکەبوونەکەیشی نەداوە، لە بیستەکانی سەدەی رابردوودا، ئەنتی سێمیتیزم کاری تێکردووە و فیکری سیاسیی لەسەر پەرچەکردار و تۆڵەئەستاندنەوە، گەڵاڵە بووە. ئەو کاتێک لە سەرەتای چلەکانی چەرخی رابردوو، لە کامپەکانی فەرانسەوە بۆ خاکی ئیسپانیادا و لە پەرتوگالەوە، دەرفەتی هەڵهاتنی بۆ هەڵکەوت، ڕووی لە ئەمەریکا کرد.

ئارێنت، بەهۆی بییرکردنەوە پارادۆکسەکانییەوە، زۆرجار ئەکەوتە بەر ڕەخنەی توندی جوولەکان و حەرەکەی زایەنییی، بە تایبەتیی کاتێ هەڵسوکەوتەکانی تاوانباری جەنگ "ئایخمان" ی بە هەڵسوکەوتی ئاسایی= Banal(مەعمولیی) چواندووە! لە کاتێکدا دواتر ئەکەوێتەوە داکۆکییکردن لە خۆی و مەبەستەکەی زیاتر روون ئەکاتەوە، گوایە وەصفێکی پۆزەتیقی ئایخمانی نەکردووە، بەڵکو، وەکو بەشێک لە دەسگای سەرکوتکاریی و فاشیەتی هیتلەر، سەیری کردووە. ئەوەی لێرەدا مەبەستە، جوولەکەبوونەکەی ئەو، لەسەر بناغەی نەژاد و دیین، بەو کوردبوونەوە ببەستینەوە کە هەندێ لە نووسەرە نەتەوەیی و نەژادییەکانی کورد، بە تایبەتییش هەندێ لە ڕەهەندییەکانی

ساڵانی نەوەدەکان، کوردایەتیی و کوردبوون، کوردایەتیی و کوردەواریی، وەکو دەودەشاو، تێکەڵ ئەکەن، پێشئەوەی سەر لە خەڵک بشێوێنن، خۆیان تێیدا چەقیبون و بە ئارگیومێنتەکانی ئارێنت، باری خواری خۆیان راست ئەکەنەوە.

ئارێنت، لە" دواهەمیین چاوپێکەوتن و گفتوگۆکانی تر-The Last (Interview and Other Conversations)دا، ئاماژە بەو رەحییەتە سیاسییەی خۆی ئەدا کە لە یەک کاتدا قوربانیی و شەڕانگێزییشە، ئەو ئەڵێ" دەرکم پێیکردووە و زۆرجار ئەو تەعبیرەم دووبارە و چەند بارە کردووەتەوە: ئەگەر کەسێک وەکو جوو هێرشکرایە سەری، پێویستە وەکو جوو دیفاع لە خۆی بکات، نەک وەکو ئاڵمانیی، یان هاووڵاتییەکی یونیڤێرساڵ، یاخود وەکو لایەنگری مافی مرۆڤ و هەر شتێکی تر". هەندێ کەس لە نوخبە، سیاسیی و "رۆشنبیر"ی مەعاشخۆر و ڕێیعخۆری کورد، یان بە زمانی شەعبیی، " بندیوار" و تەقاعودی میلیشیای شاخ (ئەویش ئەگەر چەکداری تورکی رژێمی بەعث نەبووبێت)، زۆر موهەییجانە و نەرجسییانە بە ئیگۆیەکی پڕ لە مەعریفەی بەتاڵییەوە، ئەم جوولەکەبوونەی ئارێنت، تەوظیفی کردووە، دەن لەگەڵ ئەو چەمکی"کوردبوون"ەی ئۆجەلان تەوظیفی سیاسیی کردووە، نەک هەر تێکەڵوپێکەڵ ئەکەن، بەڵکو فێڵبازانە ، ڕەهەندە نەتەوەیی و نەژادییەکەی خۆیان، واتە کوردایەتییە موقییتەکەی خۆیان لە ژێر چەمکی "کوردبوون"دا، تەوظیف و فۆرمۆڵە ئەکەنەوە.

گومانی تێدا نییە، ئەم دوو چەمکە، زۆرجار بە نەزانیی و بە زانایی(بە ئەنقەست)، تێکەڵ ئەکرێن. کوردبوون کە بۆ یەکەم جار لە ئەدەبی کوردیی(لە تورکییەوە بۆ کرمانجیی سەروو، لە نووسینەکانی ئۆجەلاندا)، بە تەحلیلی، کولتووریی، زمانیی، ئایدیۆلۆژیی و فیکریی، شرۆڤە و لێکدانەوەی سیاسیی و فیکریی بۆ کرا، هاوزەمان لەگەڵ چەمکی ئایدیۆلۆژیی و نەتەوەپەرستیی و بگرە نەژادپەرستیی "کوردایەتیی"دا، لە لایەن وەرگێڕەکانەوە{ بە تایبەتیی لە کاتی وەرگێڕانیدا بۆ کرمانجیی ناوەڕاست(سۆرانیی)}، بەهۆی جەهلی سیاسیی و کەمیی مەعریفەی سیاسیی و غوبنی نەژادییەوە، ئەم دوو تەرمە، تێکەڵوپێکەڵ ئەکران، بەڵام سەیرەکە لەوەدایە کاتێ عەوامیی نەتەوەیی، ئەمانە تێکەڵ ئەکەن، ڕۆشنبیرە ڕەهەندییە کلاسیکەکان و هەندێ ئەکادیمیستی نەرجسیی و شەهادەداری بێفیکر و خۆهەڵکێشی کەم مەعریفە، هەمان جەهلی عەوام ئەکوتنەوە و غەڵیظتری ئەکەن.

ئۆجەلان، بە مەبەستەوە، بە مەبەستی سیاسیی، فیکریی، کولتووریی و سۆسیۆسیاسییەوە جودای کردوونەتەوە. خاکبەسەرییەکە لەوەوە

پ□□یوەتە ناو ئەدەبی کوردیی ناوەڕاستەوە(کرمانجیی ناوەڕاست)، ئەوانەی ئەدەبییاتی پەکە-کەیان تەرجەمە کردووە (لە تورکیی یان کرمانجیی سەروووەوە)، بۆ کرمانجیی ناوەڕاست، بە ئەنقەست یان بە جەهل، چەمکی کوردبوون و کوردایەتییان تێکەڵ کردووە. ئەها، چەند سەختە کە ئەگوترێ تەرجەمەیان کردووە، چونکە بە واقیعیی و بە ستاندەردی لینگویستیی بێت، کوردیی ناوەڕاست و سەروو، بوونە بە دوو زمانی سەربەخۆ، تەنیا ئەوەیە کە هەردووکیان باگکراوندی نەژادییەکەیان کوردە.

ئەو پک-ک ەییە سۆرانییئاخێوەرانەی کە خۆشیان بائەدەن، یان لە سۆشیاڵ مێدیادا حەماسەت نیشان ئەدەن، نوقەیان لێوە نایەت؟ کاتێ لەسەر ناسیۆنالیزمە تیجاڕیی و پرۆکسییەکەی ماڵی بارزانیی، دوران کاڵکان ئەڵێ “نێچیروان هیچ لە کوردبوون تێنەگەیشتووە”، ئەو دەربڕیینەی کالکان، ویقاری سیاسیی و فیکریی و مەعریفیی هەیە، نەک وەکو نوخبەی موتەفەڕیغی کورد، دۆ و دۆشاوی کوردایەتیی و کوردبوون، تێکەڵ ئەکەن! تەماشای تورکییەکە بکەن (کورتلوک =Kürtlük کوردبوون) مێدیای کوردیی لە بێسەروبەرییدا، (کورتلوک Kürtlük)ی کردووەتە کوردایەتیی، لە کاتێکدا، کوردایەتیی بە تورکیی پێیئەڵێن kürtçülük کورتچولوک، وەکو تۆرانیزم و عوروبە، مانای نەتەوەپەرستیی کورد ئەگەیەنێت کە لە روانگەی ئۆجەلان و پ-کک ەوە، هەموو نەتەوەپەرستییەک بە کوردایەتییشەوە، سەرێکی لە داڵانەکانی فاشیزم و راسیزمەوە دەرئەچێت. ل□ بەرامبەردا، کورتلوک، کە بە مانای کوردبوون دێت، مەغزا سیاسیی، کۆمەڵایەتیی، مێژوویی، کولتووریی و ئەنثرۆپۆڵۆجییەکەی، بە تەواویی لە توراث و مێژوو و بزوتنەوە و دۆکترینی کوردایەتیی، جودایە.

درێژەی هەیە..
کامیار سابیر

دەق و ڕەخنـــە.. دەق: ســـەباح

ڕەنجدەر.. ڕەخنە: د. فوئاد ڕەشید

سەرنجێك:
لە شیعری نوێی کوردیدا. ئەوەندەی من ئاگاداریبم و بیزانم، یەکەم کەسم شیعری یەکدێڕم تاقی کردبێتەوە. لە ژمارە (8)ی گۆڤاری (کاروان)، ساڵی 1993 نموونەیم بڵاوکردووەتەوە: (تەرمێك لەسەر شۆستە پاکەت دەفرۆشێ). دواتر کەسانی دی زۆریان بەکارهێنا. ئەمە درێژەی ئەم تاقیکردنەوەم نییە. بۆ ڕوونکردنەوە، تاقیکردنەوەیەکی ترمە. (10) ناونیشان بەبێ شیعر.

ناونیشان بۆ گۆڕەپانی جەنگەکان

لە کاتی خۆیدا لە قووڵاییدا هەڵدەلەرزم

گرەو لەگەڵ کلیلسازی گەنجینەی پاشا و داهاتووی پێشبینیکراو

پێم بوونەتە ڕووبار و خۆم بۆ شەڕی دنیا ناونووس کردووە

قەلەڕەشێك بە قەوارەی هەورێکی زەرد
گوڵەخوریی زمانی سەرکردەیەکی ئەژنۆ شلی بزمارڕێژ کرد

هێڵی کۆبووەوەی خاڵ و دەریای بە هاژەیە

پێغەمبەران بە جۆرە دوودڵییەکەوە ڕوخساریان وەرگرت

ڕووناکی و مۆسیقا ڕوخساری شاعیرێکن بە دوژمن دەوردراو

کە ڕۆیشتم پێڕووی چرایانم هەڵێنا و مانگم بە ڕێگاوە

کەڵەباب و مەلا دەستڕەشترین دڕوەزمەی یەکترن

کانوونی یەکەمی 2020 هەولێر

ئەزموونێکی نوێ لە شیعری هاوچەرخی کوردیدا

ئامادەبوونی ناونیشان لە نائامادەیی دەقدا

سەباح ڕەنجدەر یەکێکە لەو شاعیرانەی هەمیشە لە هەوڵی نوێکردنەوەی ئەزموونی شیعریی خۆیدایە. یەکێك لەو ئاستانەی کاری تێداکردووە،

ئیشکردنی بووە لەبارەی ناونیشانی دەق.
پێشتر لە لێکۆڵینەوەی (ئێستێتیکای ناونیشان لە کۆشیعری (شەڕی چل ساڵەی سەباح ڕەنجدەر)دا چەند ئاماژەیەکمان داوە بە چۆنێتی ئامادەبوونی ناونیشان لە کۆشیعری ناوبراودا.
لە کۆشیعری (شەڕی چل ساڵە)دا ((گەمەیەکی ئێستێتیکی نوێکارانەی لەگەڵ ناونیشاندا کردووە و ڕواڵەتی هەرە دیاری ئەم گەمەیە لە دیاردەی (ناونیشان لەناو ناونیشاندا) بەدیدەکرێت. خودی ئەم جۆرە گەمەیە ئەدگارێکی ئێستێتیکیانەی بە ئامادەبوونی ناونیشانی کۆشیعرەکە بەخشیوە))(1).

ناونیشان بێ گۆڕەپانی جەنگەکان:
لەم ئەزموونەیدا (دە) ناونیشانی بێ بوونی هیچ دەقێك خستووەتەڕوو. بەو مانایەی لە خوار هەر ناونیشانێکەوە (بێشایی، سپێتی)یەك بەدی دەکرێت. ئەم ئەزموونەی تەواو جیاوازە لە ئەزموونەکانی پێشووتری خۆی و تەنانەت جیاواز و تایبەتمەندە لەناو هەموو ئەزموونە نوێکارییەکانی شیعری هاوچەرخی کوردی.
ئەم کورتە نووسینە هەوڵدانێکە بۆ بەدیارخستنی سروشت و پەیوەندی ئەم ئەزموونە تایبەتمەندییەی، وەکو کردەیەکی نوێگەرییانەی داهێنەرانە لەناو هەر سێ جەمسەری کردەی داهێنانی ئەدەبیدا (نووسەر، دەق، خوێنەر).

ئامادەبوونی ناونیشان، نائامادەیی دەق:
بەشێوەیەکی گشتی لە ئەزموونی شیعرییدا، شاعیران بە چەندان شێوەی جیاواز پەیوەندی نێوان ناونیشان و دەقیان بەرجەستە کردووە.
ئیدی لە چڕنیەتی پێکهاتەی ناونیشانەوە. لە ڕواڵەتێکی زمانییەوە بۆ بوونێکی ژمارەیی و هێمایی تا دەگاتە نەبوون و نائامادەیی خودی ناونیشان.
پێگەی جوگرافیایی ناونیشان پەیوەندییە ستراتیژییەکانی بە تێکستەوە وای کردووە لە گوتاری ڕەخنەی ئەدەبی هاوچەرخدا بە دەربڕینی جیاواز بەها و بایەخی ناونیشان بۆ دەق بخرێتەڕوو، بەربڵاوترینیان ئەو بۆچوونە و دەربڕینەی (ژاك درێدا)یە کە ناونیشانی بە چراخانی دەق لەقەڵەمداوە(2). ڕەخنەگری عەرەب (محەمەد مفتاح)یش پێگە و گرنگی ناونیشانی بۆ دەق بە پێگە و گرنگی (سەر)ی مرۆڤ بۆ جەستە چوواندووە.(3) لە گوتاری ڕەخنەی ئەدەبی هاوچەرخدا ڕۆڵ و گرنگی ناونیشان هەمیشە گرێدراوەتە کردەی خوێندن و ڕاڤەکردنی دەقەوە، بۆیە بەلای هەندێ لە ڕەخنەگرانەوە ناونیشان کلیلێکی ڕاڤەکاری بنچینەییە بۆ کردنەوەی دەلالەتە داخراوەکانی

دەق(3). هەر لەم گۆشەنیگایەشەوە خودی ناونیشان بە توخمێکی ستراتیژی ناو پێکهاتەی دەق دادەنرێت و ڕۆڵی خۆی دەبینێت لە ئاشنابوونی (خوێنەر) بە دنیابینی (نووسەر).

هەموو ئەم ئەرك و ڕۆڵ و گرنگییانەی ناونیشان لەکاتی بوون و ئامادەیی دەقدایە، ئەی ئەگەر دەق (نائامادە – غائب) بێت، بەو مانایە لە جەستەیەکی زمانیی خۆی بەجەستە نەکردبێت، لەم دۆخەدا ئەرکی ناونیشان چی دەبێت؟ ئەمە ئەو پرسیارەیە کە ئەزموونی داهێنەرانەی سەباح ڕەنجدەر لە (ناونیشان بۆ گۆڕەپانی جەنگەکان) هێناویەتە ناو گوتاری ڕەخنەی ئەدەبی کوردییەوە.

لەم ئەزموونە نوێکارییانەیدا (بوونی ناونیشان) بەبێ بوونی (جەستەیەکی زمانیی دەق) هێشتا ناونیشان گرنگیی خۆی هەیە لە کردەی خوێندنەوەیەکی (تەئویلکارانە)دا. دەکرێ خوێنەر بێشاییەکانی خوار ناونیشانەکان بە دوو شێوە خوێندنەوەیان بۆ بکات، جارێك لە گۆشەنیگای چەمکی (ئێستێتیکای بێدەنگییەوە). (هیچ نەگوتن) لە چوارچێوەی گوتاری شیعرییدا مانا و دەلالەتێکی بەرفراوانتری هەیە لە وتنی وشە و ڕستەیەکی دیاریکراو(4).

جارێکی تریش لە ڕوانگەی پەیوەندی و کارلێکردنی نێوان دەق و خوێنەرەوە، ئەم ئەزموونە خوێنەر دەخاتە بەردەم ئەرکی بەشدارپێکردنی لە کردەی داهێنانی ئەدەبیدا، لەو سۆنگەیەوە بێشاییەکی خستووەتە بەردەستی خوێنەر بە مەرامی بینینی ڕۆڵی خۆی لە ئەزموونی ئەدەبیدا. لێرەوە دەکرێ بڵێین (سەباح ڕەنجدەر) ئەرکێکی نوێی بە ناونیشان بەخشیوە، بە دەربڕینێکی دی ڕۆڵ و ئەرکی ناونیشانی لە کردەی (خوێندنەوە)وە گواستۆتەوە بۆ کردەی کاراکردنی خوێنەر بە ئاراستەی بەشداریپێکردنی لە داهێنانی نووسینی دەقدا، بە دەربڕینێکی دی، بوونی (بێشایی – سپێتی) لە خوار (گوتن – ڕەشایی) ناونیشانەکانەوە، ئەرکی نووسینەوە بۆ خوێنەر فەراهەم دەکات.

ئەزموونی (ناونیشان بۆ گۆڕەپانی جەنگەکان) لێکدانەوە و خوێندنەوەی دیکە و جیاواز هەڵدەگرێت، ئەمەی لەم چەند دێڕەدا نووسراوە قسەکردنێك بوو لە کۆی سروشتی ئەزموونەکە، بێئەوەی بچێتە ناو وردەکاریی پێکهاتە و دەلالەتی خودی ناونیشانەکان و ڕۆڵ و پەیوەندییان بە بێشاییەکانی خوار خۆیانەوە، ئەمەیان ڕەهەندێکی ترە بۆ شیکردنەوە و لێکدانەوەی ئەم ئەزموونە تەواو جیاواز و نوێیە.

خودی ئەزموونەکەش نیشانەی بوونی هۆشمەندیی و دنیابینییەکی ئەدەبیی و ڕەخنەیی جیاواز و تایبەتمەندە لای (سەباح ڕەنجدەر).

پەراوێزەکان:

- فوئاد ڕەشید، دەقی ئەدەبی، لا 65.
- محمود عبدالوهاب، پریا النص، لا 31.
- محمد فتاح، دینامیه النص، لا 72.
- د. محمد الباردی، الصمت والنص المفتوح، گۆڤاری (الخگاب)، ژ (15).

شەماڵ بارەوانی ئەمشەو تەنیایی دادەگیرسێنێت.. بەکر ئاڵەیی

کۆترێکیان سەر بڕیم هێشتا فێری گمە نەبووبوو/

شیعر گەر دووری بخەیتەوە لەوێنا، دەبێتە پۆڕێکی باڵکراو، ناچێتە ناو ئەدگار ونووسینەوەی یاداشتەکان، وەختێك خۆت فەنا دەکەیت و دەچیتە ناو وورووژێنەرەکانی شیعر، دەبێ لە دەستەبەرکردنی وێنەی شیعریدا بزربیت و خۆت لە ڕۆخی چاوداگرتنی یاردا ببینیتەوە، بە دیار سەماکانی وشەوە مەست بی، وەك عاشقێك حاڵ بتگرێ و خوداوەندێك لەسەرووی بڵیندکردنی دەستەکانتەوە ببینی، ئاخر نزا کردن لە شیعردا، ڕەنگی هیچ. خوایەکی تێدا نییە جگە لە وێنەی مەعشووقەکەت، هیچ سێبەرێکی نییە جگە لە کەوتنی ئەو نیگایانەی لە ژوانێك لێت جێماون، هیچ پەنایەکی لێ نییە جگە لە خۆگرتنەوە بە سایەی مۆسیقای ناو تێکستەکە، وەختی مۆزیك دەیەوێ بڕژێ و حەزی سرووتەکان پاراو دەکا جیهانێکی پڕ لە فوارە دەخووڵقێنێ، شاعیربوون لە سەرەتای ڕستەوە حزووری هەیە، وەختێك دەڵێ كوترێکیان سەر بڕیم هێشتا فێری گمە نەبوو بوو، مەغزاو ڕوانینی شاعیر، شێلگیرانە دەچێتە ناو خەونی کۆتر و دەیەوێ گمەکانی بنووسێتەوە وەك شیعرێکی باڵا بیداتەوە بە ئاسمان، وەك تابلۆیەك لەسەر دیوارەکانی نەست وێنایان بکات، شەماڵ بارەوانی، لە زۆر بواردا ویستوویی□تی جیهانی ڕووداوەکان بکا بەشیعر، ئەو هەڵەبجە و ئەنفال و نادادییەکانی کۆمەڵگە لە شیعردا وێنا دەکا، ناهێڵێ کارەساتەکان لەزەین و دیدی نەوەی داهاتوو کاڵ ببنەوە، ئەو حاڵەتەش لە نووسەردا ئەرکێکی

مرۆیی و مۆڕاڵیە، هەست دەکەم شیعر لە شەماڵ ناگەڕێ نەك شەماڵ لەشیعر، شیعر ئەو ماڵەی خۆی دۆزیوەتەوە، تا شەماڵ بەو هەست و نیگایانەیەوە بگونجێ لەگەڵ شیعر، دەستی ناچێتە دەرکردنی شیعر.

هۆنراوەکانم، بەدەست ئازاری دابڕانەوە، وەرزی بێ ئومێدیان داگیرساند،/
نەریتی ژیان ئاوایە چەند لەژینگەیەکی ئارام و نەرم دا گوزەر بکەی، هێندەی خەونی باڵا و ئومێدی درەوشاوە دەبینی، وەختێك ئازار و کارەساتی خەمهێنەر واردی هەستی کەسە هەستیارەکان دەبێ، ئەوە لەبری هەموان دەیەوێ خۆی بخاتە ناو سروشتی گەڵاکانەوە نا ئومێدی هەراسانی دەکا، پڕ دەبێ لە شکان، ئەو جەنگێکی بۆ ئایساندنی چرای ئومێدەکان هەڵگیرساندووە، بە مروونەتەوە ئەو نائومێدی□ی خۆی وێنا دەکا.
شەماڵ دەیەوێ وەك خوڵقێنەرێك لە تەنیایی دا بسووتێ تا شەوەزەنگی دەیجوور ڕۆشن بکا، ئەو لەسەر تابووتی تەنیایی دا هۆنراوە بۆ ژیان و بەردەوامی دەنووسێ، لە ئایندەدا شیعر دەکا بەباران و دەڕژێتە ناو هەناوی باخچەکانەوە.

“بەکر ئاڵەیی”
نووسەر و شاعیر.

چوار شیعر له شاعیری تورك (ئۆرهان وەلی) (*)ەوە.. و : نەژاد عزیز سورمێ

- **هیتلەر دەبێتە شیعر**

هەموو ئەو ساڵانەی
شیعرنووسینم تاقی کردەوە
چیم دەسکەوت؟
هیچ …
لێرە بەدوا

دەبم بە ڕێگر
با دز و ڕێگر بزانن
مادەم ڕسقم لە دەست دەرھێنان
ئیدی کاریان
لەناو چیایاندا نەما
با ئەوانیش بفەرموون
جێی من بگرنەوە
سەرسوڕھێن لە دنیای ئەدەبدا هەیە .

- **لە پێناوی نیشتماندا**

چەندمان
لە پێناوی ئەو وڵاتەی دا
هەندێ مردن
ئەوانی دی وتاریان دان .

- **بە خۆڕایی**

ئێمە بە خۆڕایی دەژین
بە خۆڕایی ..
هەوا بە خۆڕاییە ..
هەور بە خۆڕاییە ..
شاخ و دۆڵ بە خۆڕایین ..
دەوروبەری ئوتومبێلان
بەر دەرگای سینەما و دووکانان
بە خۆڕاییە ..
نان و پەنیر نەبێ
چڵپاویش بە خۆڕاییە ..
لێ ئازادی
نرخی ئازادی سەرە
پێوەند و زیندان بە خۆڕایین
ئێمە بە خۆڕایی دەژین
بە خۆڕایی ..

- **من ئۆرهان وەلی**

من ئۆرهان وەلی
داھێنەری قەسیدەی بەناوبانگی
(بە داخەوە بۆ سڵێمان ئەفەندی)

بیستم بە کوڵەوە
لە ژیانی تایبەتیم دەپرسن
کەواتە با بۆتانی باس بکەم :
یەکەم من مر□قم
مەبەستم ئەوەیە
ئاژەڵی سێرك ، یا شتی لەو بابەتە نیم
لووتێك و دوو گوێم هەیە
بەڵام لەو قۆزانەیش نیم
لە ماڵێکدا دەژیم
کار دەکەم ..
سەرم بە تەم نەئاخنراوە و
پشتیم بە مۆری پەیامبەرایەتی
مۆر نەکراوە..
وەك پاشاکانی ئینگلیز
بێ فیز نیم
ئۆرۆستۆکراتیش نیم
وەك جەلال بەیار ،
کوڕی خاوەن ئاخوڕان ..
زۆرم حەز لە سپێناخە
عاشقی هەویرەمەنی بەلەزەتم .
چاوم لە پارە نییە
لەوەدا سوێندتان بۆ دەخۆم .
خۆشەویسترین هاوڕێم
ئۆکتای ڕەفعەت و مەلیح جەودەتە
دڵدارێکی بەڕێزیشم هەیە
ناوی نادەم
با پاشان
مێژوونووسانی ئەدەب بیدۆزنەوە ..
هەندێ جار بایەخ بە شتی بێ بایەخ دەدەم
بەڵام ئەوەی لەناو نووسەراندا دەگوزەرێ
هەرگیز جێی سەرنجی من نییە ..
ڕەنگە بە سەتان خووی دیکیشم هەبن
جا من چووزانم ؟
لێ گێڕانەوەیان سوودی چییە ؟
ئەوەی نەمگوتووە ،
وەك ئەوەی وایە گوتوومە .

(*) ئۆرهان وەلی كانیك ، شاعیری تورك لە 1914 لە دایك بووە ، ماوەیەك كاری ڕۆژنامەنووسی كردووە ، بەشی فەلسەفەی لە زانكۆی ئەستەمبووڵ تەواو كردووە ، چەندان كۆشیعری بڵاو كردوونەتەوە .
ئەم شیعرانەی لە كتێبی (مختارات من الشعر التركی)ـەوە وەرگێڕانی (فازڵ جتكر) بڵاو كردنەوەی وەزارەتی ڕۆشنبیری سووری 1995 . بۆ دەقی عەرەبی شیعرەكان
بڕوانە لاپەڕەی 40 و 41 و 46 و 47 .

گوڵێک لـەمنـداڵدانی شێدا.. عارف کوردە

زینـدان.. ئیـنجا نەیەک
لـەگوڵی پەمەیی
هێلانەیەک..
بۆ کۆتری باڵ خوێنـاویی
تەمەنێک..هەڵکشان،
بەشاخی پیریدا
لـەپێنـاو داگرتـنی خۆردا
دەرکەوتـنی ئـیلا
لـەسنگی ه□یقدا
پة نگ خواردنی گێژاویی خەیاڵ
بۆ دۆزیـنەوەی کەلـەبەرێک
تروسکایی ئاسۆ،
لـەدوو چاوی بەستراودا
کۆڵنەدان.. لـەهەڵز□ نـیـندا
تەکان.. لـەپڕمەی ئەسپێکدا
ور□ بەرزی.. لـەدوندی تێکۆشاندا
خۆبەدەستەوەدان.. لـەژێرپێدا
بۆ گەیشتن بەکەژاوەی ئازادی
کێوێک.. لـەقوربانی

ئاسمانێک.. لەحەرفەکانی جوانی
بوکێک.. لەدەریای بەرخۆدان
درەختێک.. لەدڵی گاشەبەردێک
گەنجێتی.. تووایەوە
لەگڕەی ڕەشەبایەک
قەیرەیی..زنجیرەکانی زەمەن ئەپسێنی
لەنێو شیشبەندەکانیش بوی
ئاهەنگی گورگەبۆرەکانت تێکئەدا
بریسکەی چاوەکانت..
شەمشەمەکوێرەکان وێڵ ئەکات
□وناکیت.. لەقووڵایی شەوەزەنگدا
لەمنداڵدانی شێدا، قریشکاندت
بەقەدی شیشبەندەکانەوە باڵاتکرد
شەو.. هاوڕێی لاوێتیت
هیوا.. لەچاوی بەرەبەیاندا
ڕووبار.. لەهەناویی قەندیلدا
سوورەتاو.. لەهەرەسی بەفردا
مزگین.. بانگەوازێک لەمزگێنی
شکۆفەیەک.. بوو بەگوڵستانێک.

عارف کوردە

خەنجەری خێڵ.. بەشـــی دوو(٢).. شەماڵ بارەوانی

لە دەڤەرەکەی ئێمە، خێڵ هەیه لەسەر سەگێک پیاو دەکوژن.
بیرمە لە دێیەکەی دراوسێمان، دێی(نێرئاوا) لەسەر قازێک، سیانزه پیاو کوژران.
ئەم شەڕە تا ئێستاش بەردەوامە و نەوە بەنەوە دەبن بە قوربانی و سوتماکی ئەو ئەقڵیەتە خێڵگەرایە و باجی مینتاڵێتی خێڵ دەدەن.
ئاری: ئەڵێن:جارێک لە دێی(کوێخا کەرەم) پیاوێک، تێر و پڕی لە پیاویکیتردا! دەزانی بۆچی؟

بۆچی؟!
گوتی:شەو لە خەوندا تەم بینی جوانت بە خێڵەکەی ئێمە دەدا هاهاها.

لە دێیەکی تەزەک ئەولاتری دێیەکەمان، کچەکیان کوشت، تەنها بەهەی ئەوەی وێنەی ڕاغب عەلامەیان لە باخەڵی بینیبوو!
بیرمە مناڵ بووم و لە دێیەکەی ئێمە، دەی(ماڵەی خۆمان)دا پیاوەکانی خێڵەکەی ئێمە، هەموان تفەنگیان لە شانان کردو خەنجەرەکانیان لە کەڵان دەرهێنا، بۆچی؟
لەگەڵ خێڵەکەی دەی دراوسێمان ناکۆکی و شەڕە کۆتەنەوانیان لەسەر مەڕ و مەگەڕ و لەوەڕاندن و شت.
لە دێ و دەشـــت و دەر و دۆ، هەردووك خێڵ، دوو شەو دوو ڕۆژان سەنگەریان لەیەکتری گرت و وەکو جەنگی نەوان:عێراق-ئێران، یەکتریان گوللەباران دەکرد و کۆتنە وەزەی یەکتری هاهاها.

دوایی هێزێکی زێری حکومەت هات، بە هەزار تکا و حاڵ و بگرە و بینە و بەردە، تا توانی دۆخەکە هێور و کۆنترۆڵ بکات.

ڕوندک گیان:
ئێمە لە مناڵیشدا، مناڵەکانی خێڵەکەی ئێمە، دەبووین بە گرووپ و شەڕمان لەگەڵ گرووپی مناڵانی خێڵەکەی تر دەکرد.
مناڵەکمان دەکرد بە سەرۆک خێڵ و جزمی عەمەمان لە مزگەوتەکەی دێ دەدزی و لەگەڵ خەنجەرێکـی لە دار درووستکراودا، لــه داری ئەو کەپرەمان هەڵدەواسی کە ئەندامانی گرووپی خێڵەکەی خۆمان، پێکەوە بۆ سەرۆک خێڵەکەمان درووست کردبوو.
لاسایی گەورەکانمان دەکـردەوە، سـەرەتا بە تەنـی ژێـرەوەی سـێڵی نانکردن، سمێڵ و ڕیشمان بۆخۆمان درووست دەکرد، ئینجا جزمی عەمە و خەنجەرەکەمان دەهێناو هەموان لە بەردەم سەرۆک خێڵدا، ڕادەوەستاین و دەستمان لەسەری دادەناو سوێندنی وەفا و بەیعەتدانمان پێی دەخوارد و بەڵێنمان دەدا، تا دوا تنۆکی خوێن و کۆتا هەناسه، دەسەز بین بەرامبەر بە خێڵەکەمان و لە پێناو پرەنسیپەکانی خێڵ و سەروەری خێڵ، هەمیشە گیانمان لەسەر دەستمان بێت و ئامادەبین بەرگری و جەنگ، بە خێڵ و مەبدەئو مەبادیی خێڵ بکەین و لە پێناو مانەوە و پیرۆزی خێڵ، خۆمان بکەین بە قوربانی.

مناڵانی خێڵی بەرامبەریش هەمان شێوەی ئێمه، خەنجەر و جزمی عەمە و سەرۆک خێڵیان هەبوو.
بەو شێوەیه، لەگەڵ یەکتری دەکەوتینە جەنگەوە، دیلمان لە یەکتری دەگرت و دیل گیراوەکانمان دەکرد و دەمەک دانوسان و دیالۆگ و

ڕێککەوتنمان دەکرد و مەرجمان بەسەریەکتریدا دەسەپاند و دەمەتر دووبارە دەکەوتینەوە ناو جەنگ و ناکۆکییەوە.
جاری وا بوو، مناڵانی دوو خێڵ، لە دژی خێڵەکەی بەرامبەر یەکتریان دەگرت، تا شکست بەو خێڵە بدەن.

ئازیزەکەم:
ئێمە بەو شێوەیە لەچاو گەورەکانمان دەکردەوە، لە دێیەکەی ئێمه و لەناو خێڵەکەی ئێمەدا، ژن بە ژنی لەگەڵ خێڵەکانی تر، تا سنووری قەدەغە بەرتەسك و سەختکرابوو.

لە دێیەکەمان نەریتێک هەبوو، کاتێک خێڵێک لەگەڵ خێڵێکی دێیەکەیتر ژن بە ژنییان دەکرد، لە کاتی ژن گواستنەوە و بووک گەڕینەوەکەدا، دەبووە ناکۆکی و کێشه لەسەر ئەوەی کامە خێڵ بووکەکەی خۆی زوو تر و پشووتر لەوەیتر وەربگرێت.
جارێک لەسەر ئەمە، له نێوان پیاوەکانی خێڵەکەی ئێمە، لەگەڵ هی خێڵی دێیەکەیتر، دەی(هەوارگەی خێڵان) بوو به شەڕ و ناخۆشی.
هەرخێڵە و لەو دیوی بەستێک و لەسەر تەپۆڵکەیەک وەستابوو، لە چاوەڕوانی هاتنی پێشەوەی لایەنی بەرامبەر و ڕادەستکردنی بووکەکە، ئەمیان دەیگوت: ئەوە یەکەمجار وەرنە پێش و بووکەکەمان ڕادەست بکەن، ئەویان دەیگوت: نەوەڵا دەبێت ئەوە یەکەمجار.
سەرەنجام بوو بە دەمەقاڵێ و شەڕ لە نێوان هەردووک خێڵ و هەر تەرەفە و دەیگووت: دەی با بڕێینەوە و ئەو ژن بەژنی و زەماوەندە هەڵوەشێنینەوە.

خێڵ سەرچاوەی بەیاردان و سەرەتاو کۆتا و هەموو شتێک بوو.
لەو شوێنەی خێڵ هێزی هەبوو، یاسا حەدی چی بوو دەمی بکاتەوە لە ئاست جەنابی خێڵدا دەمدرێژی و قسە بکات.
کچ مارە بڕین و بە شودان، ژن کوشتن و ناکۆکی و دنیا کاوڵ کردن و شەڕ و ئاشتی، کەیف و خۆشی، شین و شایی، پێکەنین و گریان، هەڵچوون و هێمنی، دانیشتن و هەستان، خواردن و خواردنەوە و خەوتن، ئەنجامدانی وەرزش و یاریکردن، پرسەی مردوو و زەماوەند و ژن گواستنەوە، هەموو ورد و درشتێکی ژیان، دەبووایە لە چوارچێوەی یاساکانی خێڵ و هەر هەمووی بە پێی ڕەزامەندی سەرۆک خێڵ و لە ژێر هەژموونی نەریتی خێڵ بووایە و خەنجەری خێڵ بڕیاری کۆتایی خۆی لەبارەیەوە بدابووایە.

لە دێیەکەی ئێمەدا هەرمانەو و قورئانێک و خەنجەرێک و وێنەی سەرۆکی خێڵ بە دیواری ژووری میوانەوە هەڵواسرابوو.

وەکو ئاماژە و هەمایەک، کە لە هەموو کێشە و بکەو نەکەو ترشی و خۆشی و ناخۆشییەکدا دەبێت بگەڕێینەوە بۆ قورئان و خەنجەر و قسە و بڕیارەکانی سەرۆک خێڵ و نەریتەکانی خێڵگەرایی.
کەس بۆی نەبوو قسەی لەسەر قسەی سەرۆک خێڵ بکردبووایە.
خێڵ هێڵی سوور بوو.
تۆ بۆت نەبوو تا پۆلی شەشی سەرەتایی زیاتر بخوێنیت.
دەیانگووت: گەر ڕۆڵەکانی خێڵ درێژە بە خوێندن بدەن، ژار دەچێتە مێشکیانەوە و ئەقڵیان تێکدەچێت و دوایی لە یاساکانی خێڵ لادەدەن و لە بڕیارەکانی سەرۆک خێڵ و لە نەریتی خێڵگەرایی یاخی دەبن.
کچەکانیشیان هەر لە پۆلی سێی سەرەتایی دەهێنایە دەر له قوتابخانە، دەیانگووت: دوایی بە هۆی خوێندنەوە، ئەمانیش جن دەچێتە لەشیانەوە و ئەخلاقیان تێکدەچێت و بێ حورمەت و بێ حەیا دەبن و شەرم و ڕێزیان دەشکێت.

لە پاڵ هەردووک بابەتەکانی میوزیک و هونەر، کە دەیانگووت: بە ڕەوشتی غەرب و سەلیبی و عیلمی فەرمەسۆنەکان و شتی تەو هات و بە مانان.
زمانی ئینگلیزیش لە قوتابخانە سەرەتاییەکەی دێیەکەمان قەدەخە بوو.
دەیانگووت: زمانی ئینگلیزە و ئینگلیزیش کافرە و ئێمە موسڵمان و نەوەی ئەسحابەینە و تاقە زمان بە ئێمە کە پیرۆز بێت و دەبێت بیخوێنین، زمانی عەرەبییە و، زمان و خواردن و سەلام کردن و سەردانی کردن و تێکەڵ بوون و ژن بەژنی لەگەڵ کافران..تاد. هەمووی بە پێی مەزهەبی شافیعی و شەریعەت گوناح و حەرامە، مەلای دێیەکە، بەردەوام ڕۆژی جومعە لەسەر مینبەری مزگەوت وای دەوت و فەتوای لەسەر دەدا.

مەلاکە دەیگووت: ئیمامی شافیعی دەڵێت: موسڵمانێک، یەکێک لەو کافرانە بکوژێت، نابێت موسڵمانەکە بکوژرێتەوە، چونکوو موسلمان پاکەو لای خوا مەرتەبەی بەرزترە و ئەو ئینگلیز و جو و ئێزدی و گاورە کافرانە، پیس و گڵاو جەحنەمی و دوژمنی ئاین و خودان و لە خوار پلەی موسڵمانەوەن.

سەرەک خەلکەمان خوێندەواری نەبوو و هیچی لە قوتابخانە نەخوێندبوو، تەنها ئەوە نەبێت، کە کاتی خۆی لای مەلای دێیەکە جزمی عەمەی بە عەنجەیی خەتم کردبوو، مەلای دێش تەنها لە نەحو سەرف و زمانی عەرەبیا، کتێبی جورجانی و بەرکەوی خوێندبوو و لەگەڵ کەمەک لە تەسریفی مەلا عەلی و، نیوەی کتێبی فەتحولقەریب و تا سێ جزمی قورئانیشی دەزانی و ئەویش کاتی خۆی لە فەقێیاتی لەبەر تەمەڵی

وازی هێنابوو و سەرۆک خێڵ لە دێیەکه لەسەر حیسابی زەکات و خێر و سەرفیترەی ساڵا نەی دێ، کردبووی بە مەلای دێ.

مەلا، لە وەرزی هاویندا جزئی عەمەی بە مناڵانی دێ دەوتەوە و هەرکاتێک دەگەیشتینە سورەتی(الفاتحە)و ئایەتی(اهدینە سیراتەلموستەقیمە) یەک بەدەنگ دەیگووت:اهدینا، هێڵکەو ڕونە، لۆ مامۆستای بینە.
لە سوەتی (الماعون) و لە ئایەتی(ویمنعون الماعون)یشدا دەیگووت: وەیەمنەعونەلماعونە، جلی مامۆستا بژوونە و قاڵبێک سابوونی بۆ بێنە، ئێمەش یەک بەدەنگ لە دوای دەمانگووتەوە، تا دەنگمان بگات بە گوێی کەشکەڵانی ئاسمان و هەموو خەڵکی دێ.
لە هەمووی خۆشتر لە سورەتی (النصر) و لە ئایەتی(□ن ّ َ□ ُ کان َ ت َو ّ َاب َ) لەگەڵ مەڵا پڕ بەگەروو دەمانگووت:ئینە کانە تەووابن□، مریشکە ڕەشەی قەحپ□ بابە، لۆمامۆستای بکە ک□ بابە.
دواتر دەڕۆشتینەوە ماڵەوە و ئەو ئایەتانەی لەو ڕۆژەمان خوێند، بە ماڵەوەم دەگووت و ئەوانیش دەیاندا قاقا و دایکم مریشکێک و دەدوانزە هێڵکە و سێ قاڵب سابوونی دەدا پێم و دەیگوت:ها کوڕەکەم بۆ ماڵی مامۆستای بەرە.

له دێیەکەمان، سیستەمی خێڵایەتی ببووە بۆماوەیی و سەرەک خێڵ، بێ هیچ هەڵبژاردن و ڕاوێژکردنێک و وەرگرتنی ڕای ژن و کچ و گەنج و پیاو ماقوڵانی خێڵ، ڕاستەوخۆ و بێ هیچ ئەملاو ئەولایەک، لە باوکەوە(دوای مردنی سەرۆک خێڵەکە،) بۆ کۆڕەکەی دەگوازرایەوە.
لەکاتێکدا گەر ئەو سەرۆک خێڵە وەجاخ کوێر بوایه(واتا کوڕی نەبوایه)ر ی□کێک لە کچەکانی شوێنیان دەگرتەوە. ئەوە تەنها لە خێلەکەی ئێمە وابوو، دەنا خێڵەکانی تر نەدەبوو هەرگیز ژن ببێت بەسەرۆک خێڵ، ژنیش کە دەبوو بە سەرۆک خێل، دەبووا بە موو لە نەریتەکانی خێڵ و کولتووری نێرسالاری لانەدات. ئەگەر سەرۆک خێڵ دوای مردنی کچیشی نەبوایه، برای سەرۆک خێڵەکە، یاخود کوڕەکانی، واتا برازای سەرۆک خێڵی کۆچکردوو جێگایان دەگرتەوە.

ڕۆندک گیان:
لە کولتووری خێڵەکەی ئێمەدا، کچ وەکو عەیبە و نەنگیەک و پەلەیەکی ڕەش، سەیرەکرا.

هەرکاتێک هاوسەری یەکێک لە مام، یاخود براکانم مناڵێکی کچیان دەخستەوە، داپیرەم دەیکرد ب□ □□زی حەشر و دەهری دەبوو و کفری هێندە گەورەی دەکرد، ئەبوو جەهل بە ئەبوو جەهلی خۆی کفری وای

نەکردووە.
ڕووی له ئاسمان دەکرد و دەستەکانی جارێک بەرزدەکردەوە ڕووەو بۆ خواو جارێکیش سینگی خۆی پێ دەکوتا و دەیگوت: ئۆه خودایە، بە قوربانت بم، باشە تۆ بۆ وامان لەگەڵ دەکەیت؟!
خۆ ئێمە کەعبەمان نەڕوخاندووە و هێڵانەی قەتێمان خراپ نەکردووە، تا دیسان کچمان پێ ببەخشیت!
ژنی خەڵک کوڕی چارپەڵ قەوی و سەرک ئەستوور دەخەنەوە و هی ئێمەش کچی چڵمن و بێ سوود.

کچ ئاوا کەم سەرنج دەدرا لە کولتووری خێڵکەی ئێمە، هەرچەندە گرانی بوو و پارە زۆرکەم بوو و ئێمە هەژاربووین زۆر، زیاتر هێڵکە و گەنم و جوێ و نۆکم دەبردە فرۆشگا، تا نوقڵ و کێک و بنێشتی پێ بکڕم، وەلێ گەر جار جار پارەم ببردبوایە، ئەوا من دەرهەمێکم وەردەگرت بۆ چوونە فرۆشگا، خوشکەکەم نیو درهەم، من و براکانم خۆمان جل و پێڵاو شتمان بۆ خۆمان هەڵدەبژارد و بەدڵیشمان نەبوایه، دەجار بە ماڵەوەمان دەگۆڕییەوە.

خوشکەکانم ئەو مافەی شت گۆڕینەوە و بەخۆ هەڵبژاردنی جل و بەرگ و پێڵاو شتەکانیان نەبوو، یان دایکم، یان برا گەورەکەم بۆیان هەڵدەبژاردن و گۆڕینەوەش نەبوو، دەبوا هەر ئەو□ بێت کە کڕدراوە.

دایکم کاتێک قازێک، یاخود مریشکێکمان سەردەبڕی و لێدەنا، جەرگ و قیسک و هەرچی بەشی موهیم بوو لە گۆشتەکەیا، دەیدا بەمن براکەم و پێچک و بەشیتری لاوەکیش بۆ خوشکەکانم.
هەر لە منداڵییەوە دایکم بە خوشکەکانمی دەگووت: دەی کچێ، خێرا هێڵکە بۆ براکانتان بکەن ڕوونەوە، گۆرەویەکانیان بشۆرن، جێگای خەوتنیان بۆ ڕاخەن، خاولی و جلەکانیان بۆ بەرنە حەمام، دەی پەلە بکەن، ئەگەر یەکێک لە خوشکەکانم جارناجارێک بیویستبوایە لە ڕووی ئەو فرمان و بڕیارەی دایکم بوەستێتەوەو بوێری بنوێنێت و یاخی ببێت و بڵێت: ولاهی عیلاقەم پێی نییە، با خۆی بیکات، یاخود هیلاک و ماندووم و تازە لە قاپ شوشتن و گەسک لێدان و فلان کارە

قورسە بوومەتەوە، ئینجا داپیرەم لەوکاتەیا دەهاتە وڵام و توڕەییەکی توند دایدەگرت و پێی دەوت: عەمرت نەمێنێت و بە قوربانی براکانت بیت و من و براکەمی هاندەدا کە سنوورێک بۆ ئەو بێ ئەدەبیەی خوشکەکەم، یاخود خوشکەکانمان دابنێین و پێی دەوتین: بیکوژن، کوڕه ئەو قەحپەیە زمانی زۆر درێژ بووە و بۆی ببڕن. جاری وابوو ئێمەش(من و براکەم) بە پێڵەقە و نەعلە و تف و جوێن،

هوروژممان بۆ دەبرد و هێزی نێراتی خۆمان پیشان دەدان و دەکەوتینە سەرو گوێڵاک و گیانی خوشکەکانمان و یەک دنیا ئیهانە و سوکاتی و بێ ڕێزیمان پێدەکردن و قسەی بریندارکەر و ناخۆش و ڕەقمان پێدەوتن.
تا دایکم دەهات قژی خوشکەکەمی لەدەست دەهێنامه دەر و پێی دەوتم: کوڕە بەردە، قژیت هەمووی دەرهێنا، کوڕە کوشتت، هەی مێشک قەوی.
هەمووجار تۆپەڵەک قژی خوشکەکەم و دەهێنا دەر و پیشانیم دەدایەوە و پێیم دەگووت: بێ ئەدەبی دەکەیت، ئاوات لێدەکەم.
خوشکەکەم به توڕەیی و چاوی پڕ فرمێسک و بەبێ دەنگییەوە سەری خۆی دادەخست و دەڕۆشتە ژوورەوە و دەرگای لەسەرخۆی دادەخست.

مێینە و کچ، ئاوا لە ڕوانگەیەکی نزم و نەرێنی و نامر□قانەوە لێی دەڕواندرا.
ئاواو هەر لە مناڵی و تەمەنێکی زۆر زووەوە لەناو خێزان، تۆی جیاکاری ڕەگەزی و نەخۆشی نێرسالاری و مێنتاڵێتی پاتریارکییان دەچاند و دوو بەرەکی و جیاوازی و دژایەتییان دەخستە نێوان هەردووک ڕەگەزەوە و کچ
فێری هونەری کۆیلێتی و ئەتەکێتی خۆ بەکەم زانین و یاسای گوێڕایەڵی و ڕێساکانی پاشکۆیەتی کردن و فەننی خۆڕادەستکردن دەکرا و پرۆڤەی لەسەر ڕێزگرتن لە پڕەنسیپەکانی کولتووری نێرسالاری و جێ بەجێکردنی نەریتی خێڵ وترسان لە خەنجەر پێدەکرا.

لێرە.. نەوزاد بەندی

لێرە ..
هەر لە موچە و دامەزراندن ،
نائومێد نەبوون ..
لە پاییز و ..
لە باران و ..
لە هەوریش نائومێدن خەڵک ..
کەس چاوەڕێی
گۆڕینی دەسەڵات و ..
ڕوخسارە پارە بەدەست و

بەیاردارەکان ناکا ..
هەروەها کەس چاوەڕێی گەڕانی کەش و هەوا و ..
لە پەنجەرەدانی نمەی باران و ..
گەڕانەوەی شنەی شەماڵ ناکا …

کەس ناپرسێ ئەم گرانییە چییە ..
بۆچی کوەی موەلیدەکە دوو ئەوەندەی پار
پارە داوا ئەکا ..
بۆچی پلەی گەرما لە 40 دانابەزێ ..
بۆچی پەرلەمانتاری عەلمانی و ئیسلامیی کێبڕکێیانە لەسەر ژنی دووەم و سێیەم ؟

کەس تاقەتی نییە بپرسێ ، بۆچی ناوبازاڕ بەگەنی کردووە .. بۆچی کە پەتن قوفەی غازەکە لە ئەوروپا ئەگرێتەوە ، دەسەڵاتی کوردییش بتەوێ غازەکان لە خەڵک ئەشارێتەوە و .. کەسیش ناپرسێ ئەو هەموو بتەوێیان خستێتە گەڕی کام باوکیانەوە ؟؟

لێرە ..
کەس بەلایەوە گرنگ نییە ، گرگنە دوو سەد هەزار ملیۆن ملیار دۆلار بدزێ و
ئەوارەیش لەسەر تەلەفزیۆن دەرکەوێ و بە دەم و فەقەکی لارەوە بڵێ :
ئیتر لەو خەڵکە قبوڵ ناکەم …

پاییز پاییز نییە ، ئارەزووی خۆیەتی ،
با بە گەرمای هاوین تێی پەڕێنێ ..وەک چەن سەری مانگ ، بە گیرفانی بەتاڵەوە خۆی لە ڕۆژمێرەکە ڕەش ئەکاتەوە و ..کەسیش پێی ناڵێ :
ئەرێ ڕۆڵە ! موچەکانت چی لە کرد ؟ پشەکە خواردی یان لەت کەوت یان لە گوزەری کەوفرۆشان لەیان دزیت ؟

بەوام وایە ، ئەمساڵە مەلاکانیش تاقەتی نوێژەبارانەیان نییە ..
ئیتر ئەوانیش ئەزانن ئەم مەخلوقاتە شایانی باران نین .. حەق وایە وەک قەوزە وشک بنەوە و ..کەمپانیایەکی ئەمەریکیی ، لەسەر پاپۆڕێک بیانکا بە جگەرە …
بەوام وایە ، ماوەیەکی تر ، ووتاربێژەکانیش تاقەتی ووتاردانیان نامێنێ ، شەرمەزار ئەبن لەو هەموو هاوارەی کردیان ..لەو هەموو [illegible] .. لەو هەموو ئایەتەی کە دیزە بە دەرخەنەیان کرد و ..
ئەوەندە باسی ئایەتی دەسنوێژیان کرد ، کارێزی مزگەوت وشکی کرد ..
ئەوەندە ئایەتی جیهادیان شاردەوە ، غیرەت لە عیبا بەشەرا نەما …

بڕوام وایە لێرە توخمی مر□ق ن□ماوە .. ئەمانەی تۆ ئەیبینی ، کۆمەڵێ غازاتی ناوسکی ئێران و تورکیا و ڕوسیا و ئەمەریکان ..کەم کەم بە تاڵ ئەبنەوە و..کەم کەمیش پڕ ئەبنەوە ..ئەگینا نە مردن له گۆڕێدایه و .. نە له دایک بوون ..

ئیتر باران چۆن بۆ غازات ئەبارێ ؟

هەور کاری بە غازات چیە ؟

غازات چۆن ئەچێتە بەهەشتەوە ؟؟

........هتد ......

نەوزاد بەندی

دوو خەتەکەی جیهان.. زانا ڕزاق

سەرەتا هەروەک دەزانین پێشتر بەزەقی و دیاری ئێستاش شێوەیەک لە شێوەکان دوو جەمسەری سیاسیەت لە جیهاندا هەن ئەوانیش ئەمەریکا و ڕوسیایە کاتێک ئەو دوو خەتە باسی دەکەین لەگەڵ ئەوە کۆمەڵێک شوێنکەوتوویان یان کۆمەڵێک ووڵاتیان بەڕووی خۆیان ڕاکێشاوە یان دابەش کردووە ئەو ڕاکێشان و دابەشبوونەش لەسەرەوە بەرەو خوارەوە یانی بەپێی ئاستن یانی ئاستی بەرز و زلهێزەکان لە خانەی یەکەمن ئەوانی تریش ووردە ووردە دێنە خوارەوە تا پلەی کۆتایی جا ناکۆکی یا ڕێکەوتنی دوو جەمسەرەکەو بەتایبەت زلهێزەکانی خانەی یەکەم ئەوان ڕێکەوتن و ناکۆکی□ دەکەن هەر ئەوانیش پێکەوە لەسەر بەرژەوەندی□کانی ڕێدەکەون هەر ئەوانیش بەرژەوەندی خۆیان زیاتر ل□ بەرچاو دەگرن زیاتر لەوانەی شوێنیان کەوتوون.

ئەگەر ئەو دوو خەتە بۆ هاوکێشەی ئێراق بگوازینەوە بەغدا بیکەنە سەنتەری هێزەکان ئەوا هەروەکو ئەم دوو خەتەی جیهان دیار و وایە بۆیە کورد یانی هێزەکانی کۆمەڵگای کوردستانی ئەگەر لە جەمسەرە جیهانیەکەش نەتوانن لەو دوو جەمسەرەکەو دوو زلهێزە شتێک بکەن بەس لەوەی بەغدا سەنتەرە ئەوا لەوێ هێزەکان لەیەکتری نزیک بن چونکە هەر ڕێکەوتنێکی ئەو هێزانەی ئێراق و شیعە لەگەڵ یەکتری ئەوا هەروەکو دوو جەمسەرەکەی جیهان دەبێ ئەوان زیاتر بەرژەوەندی□کانی خۆیان ل□ بەرچاو دەبێ نەک هی ئێوە بۆیەش زەمەنێکە ئەمە هۆکارێک

بووە کە کورد لەگەڵ ئەوانە بە مافی خۆی نەگەیشتووە …

2022 9 7